

Estetická norma a krajina

Vypracovala: Tat'ána Fidlerová

Člověk je součástí přírody

Ekologové říkají, že k přírodě se musíme chovat ohleduplně. Měli bychom pečlivě zkoumat, zda činnost člověka nepoškozuje přírodu. Měli bychom přírodu šetřit a s jejími zdroji nakládat hospodárně, abychom je příliš brzy nevyčerpali. I když příroda je stále ještě nádherně rozmanitá a bohatá, ukazuje se, že některých živočišných druhů ubývá. Dokladem nebezpečného vlivu člověka na přírodu je např. ozónová díra nebo globální oteplování. Měli bychom tedy omezit rozvoj té či oné lidské aktivity a obnovit tak přírodní „rovnováhu“. Stát by měl zasáhnout, měl by omezit a regulovat průmyslový a technologický rozvoj dříve než bude pozdě.

Příroda inspirovala malíře, spisovatele, hudební skladatele....

Příroda má hodnotu jen proto, že lidem přináší prospěch. Prospěch však nepřináší jen tichý, pasivní pohled na panenské přírodní krásy, ale i aktivní hospodářské, rekreační a turistické využívání přírody.

Krajinný ráz je přírodní, kulturní a historická charakteristika místa či oblasti, která je chráněna před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území a kulturních dominant krajiny.

K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, které nejsou nějak zvlášť chráněny, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Estetika je označována za teorii krásy a samotný termín „estetika“ pochází z řeckého slova aisthésis a znamená cit, vnímání. Estetika může být jako viditelná krása, sdílené lidské hodnoty či harmonii prostředí zahrnující jak lidské, tak přírodní hodnoty. Jak je patrné již z definic estetiky, její úloha je obrovská, neboť se dotýká života všech lidí, je podstatnou součástí lidské kultury i celé civilizace. Lidé esteticky hodnotí běžné věci a jevy každý den, např. vztahy lidí k jejich okolí, oděvu, obydlí, nábytku, ozdobám či dopravním prostředkům. Toto estetické hodnocení je buď pozitivní, kdy jsou věci či jevy označovány za krásné, příjemné nebo negativní, kdy je používáno označení jako nehezské, škaredé.

Samo slovo „estetický“ posouvá věci do oblasti pozitivního určení. Krajina vždy byla, je a bude hodnocena na základě toho, jak uspokojuje proměnlivé lidské potřeby. Mezi základní lidské potřeby patří také estetická potřeba, kterou člověk spontánně uplatňuje na své prostředí. Neuspokojování estetické potřeby má stejné důsledky jako neuspokojování jiných lidských potřeb.

Vyhodnocení přírody jako objektu estetického vnímání je výsledek dlouhého kulturního vývoje a v Evropě se objevuje až v novověku. Ti, kdo krásu přírody objevili pro ostatní, byli výtvarníci - krajináři. Právě vývoj malířství dokumentuje trend vývoje estetického vnímání přírody. Už ve starém Řecku existuje estetické vnímání jednotlivých přírodních objektů, ale až období renesance s sebou přináší vyšší zájem o estetické stránky přírody. V romantismu 19. století lze doslova hovořit o kultu přírody, který je spojen s navštěvováním přírody cíleně pro její krásy. Vrcholem uctívání přírody je období secese, kdy je příroda označována za projev životní síly a na přelomu 19. a 20. století přichází dekadence s opovrhujícím přístupem k přírodě a uctíváním civilizace pro její umělost. Od 60. let 20. století však nastal obrat, během kterého roste estetické ocenění přírody a krajiny a sílí snaha o její ochranu. V ochraně krajiny se pak objevuje vliv estetických preferencí, kdy jsou chráněny krajiny pocíťované jako esteticky hodnotné. Vznik nové disciplíny environmentální estetiky v druhé polovině 20.

století, zaměřující se na estetické prožitky lidí ve spojení s přírodou, je jen logickým vyústěním předchozího celospolečenského vývoje.

Není náhodou, že ekologické hnutí získává své stoupence a podporu. Ekologie není ničím jiným než moderní odpovědí na otázku, komu je třeba se obětovat. Už ne ve prospěch svých životů, ani ve prospěch souseda či dítěte, jako to patřilo dřív k rituálům některých národů nebo kmenů nýbrž ve prospěch trávy, kamenů, motýlů a řek.

Racionální lidé jsou si dobře vědomi negativních efektů činnosti člověka. Žádný rozumný člověk nejásá nad znečištěným ovzduším velkoměst ani nad haváriemi ropných tankerů, ani nad bezhlavým kácením lesů. Boj proti ekologům není neschopností či neochotou vidět tyto věci a hledat jejich rozumné řešení, ale zásadním odmítnutím jejich přístupu, zásadním odmítnutím jejich morálky, jejich nenávisti vůči úspěchu, bohatství a štěstí produktivního člověka. Je nejvyšší čas říci nahlas to, co umožnilo obrovský nárůst životní úrovně?